

Yellow Cats Inspiration Tour: Dutch Design Week

Door verschillende brillen naar de toekomst kijken

Kris Brees, Dorien van der Heijden & Ed Peelen

De DDW 2021 heeft als thema: *The Greater Number*, de zoektocht naar het betere aantal. Het is een oproep aan de ene kant tot *minder*. Minder consumptie, minder producten en diensten en dus minder afval en uitstoot. Maar soms kan het niet minder en gaat het om het *betere* meer. Alles voor een beter klimaat, meer inclusiviteit, meer welzijn in plaats van welvaart. Het vraagt om ander (consumenten)gedrag, andere manieren van samenwerken, ander design, technologie, ... The greater number komt ondermeer prachtig tot uitdrukking in het Hara Hachi Bu Dorp - Japans voor 'eet tot je tachtig procent vol zit'. Arne Hendriks heeft een dorp gecreëerd waar het doel is om maar tot 80% te gaan en zo 20% ruimte te realiseren. Tijdens ons bezoek aan de DDW 2021 hebben we ons laten inspireren, verwonderen en uitdagen door rijkheid en variëteit aan wat de DDW te bieden heeft. In dit verslag een aantal impressies. Per definitie onvolledig en deels persoonlijk ingekleurd. DDW laat zich niet vatten in enkele woorden of een korte tekst.

~

De noodzaak om en kunst van richting te veranderen

Floris Alkemade (architect en voormalig Rijksbouwmeester) heeft ons meegenomen in het verhaal van zijn labyrint. De layout, gebaseerd op een oud labyrint in Versailles waar Lodewijk de XIVe in het rond heeft gedwaald, heeft Alkemade overgenomen in zijn labyrint op de DDW om uiting te geven aan de uitdaging die op ons aller bordje ligt: de kunst om van richting te veranderen. Het labyrint is een eeuwenoud concept over het zoeken naar de weg - de uitgang - de oplossing, waarbij het ook gaat om plezier te beleven aan deze zoektocht.

De grote maatschappelijke vraagstukken vragen om op een andere manier te beschouwen en aan te pakken. Hoe we omgaan met deze vraagstukken is een sterk cultureel proces. De vraagstukken van nu vragen een langetermijnvisie en integraal denken op een manier waar de politiek en de markt niet toe in staat zijn. Volgens Alkemade zijn wetenschappers en kunstenaars dit wel. De grote vraag is: hoe kunnen we onze levens zo inrichten dat we niet een spoor van verwoesting nalaten? Het vinden van antwoorden op deze vraag vraagt verbeeldingskracht en ethisch besef.

Het labyrint verbeeldt 'de kunst van richting te veranderen'. Het gaat om het vinden van nieuwe wegen, om een nieuwe manier van kijken en handelen. Het labyrint is opgebouwd uit drie delen. Het eerste deel gaat over sociaal-maatschappelijke veranderingen en de zoektocht naar solidariteit. Het tweede deel gaat over onze hang naar controle in onzekere tijden - in positieve en in negatieve zin. Het derde deel gaat over ons vermogen om te dromen en mooiere toekomsten te verbeelden en roept op tot een gezamenlijk handelen vanuit solidariteit.

Het labyrint op DDW kun je ontdekken door het pad te volgen of door je eigen weg te kiezen. In het labyrint kom je steeds oog in oog te staan met kunstwerken die je aan het denken zetten, een spiegel voorhouden, moed geven om door te gaan met jouw zoektocht.

En soms kom je in een doodlopende gang, vergelijkbaar met waar we nu staan als maatschappij. Onze hele cultuur is gericht op controle, de vragen waar we nu voor staan laten zich echter niet oplossen door controle. We moeten nu de tegenhanger van controle, vertrouwen omarmen. Vertrouw erop dat wat je kan fantaseren, kan verbeelden het begin van een nieuwe realiteit kan zijn.

Drie elementen in het labyrint lichten we eruit:

De parabel van de astronoom Percival Lowell. Hij heeft zijn hele leven door een telescoop naar Mars en Venus gekeken en was ervan overtuigd dat hij daar kanalen zag. Voor hem aanleiding om te zeggen dat er ontwikkeld leven op deze planeten is. Pas veel later bleek dat de lens van zijn telescoop niet goed geslepen was en hij de weerspiegeling van de bloedvaten in zijn eigen oog aanzag voor kanalen op deze planeten. Een prachtig verhaal om duidelijk te maken hoe moeilijk het is om buiten je eigen werkelijkheid te kijken.

Het survival pattern. Onderzoek naar verplaatsingspatronen van dieren en mensen die nog echt in de natuur leven laat zien dat we steeds van richting veranderen. Het volgen van een rechte lijn is goed om van A naar B te komen als je weet waar B ligt, zo niet dan is het een dodelijke strategie.

Protect Me From What I Want van Jenny Holzer. Een krachtig kunstwerk dat ons confronteert met het feit dat de uitwerking van alles wat we willen ons uiteindelijk ten gronde richt.

Andere richtingen

Op de DDW kun je je verliezen in alle creaties die je ziet. Ze kunnen innovatief, professioneel, amateuristisch, idealistisch, onbetaalbaar, niet schaalbaar, niet uitvoerbaar of achterhaald zijn. Maar die veelheid aan creaties zijn prille uitwerkingen die passen binnen een groter verhaal dat is aan te duiden met the Greater Number of de andere richting. Allemaal benamingen die nog abstract blijven, maar die toch op diverse plekken een nadere uitwerking krijgen en te maken hebben met:

1. Re-connect:

Wat gaan we doen om de verkrampde relatie tussen ons als mens en de natuur te herstellen?
Bijvoorbeeld: als elke tomaat rond, even groot en even rood moet zijn, missen we een groot deel van de schoonheid in de natuur. We hebben geen oog voor die kleine tomaat met een bultje, die misschien heel anders smaakt... we missen diversiteit... en de connectie met de natuur... we weten niet meer hoe planten groeien... we manipuleren bodem, zaadjes, groeiprocessen en daarmee de natuur om het product te krijgen dat we zogenaamd ideaal vinden... En van een andere orde: we ervaren vliegschaamte, maar zijn vol van ons milieuvriendelijke gedrag als we in een trein stappen, zodat we tienduizenden tonnen staal en enkele duizenden kilo's mensen kunnen verplaatsen.

2. Anders kijken, anders framen:
 - a. Wat als mobiliteit als doel heeft vervoersbewegingen te voorkomen? Wat als mobiliteit een positieve bijdrage levert aan het milieu? Komt er dan een 'trein' naar jouw buurt met wagons met daarin allerlei winkels/services?
 - b. Wat als gezondheid niet langer gedefinieerd wordt als verstoken zijn van ziekte(s), maar positief wordt beschouwd: kun je de dingen doen om invulling te geven aan een betekenisvol leven?
 - c. Honger ontstaat doordat we systematisch falen onze existentiële bestaansgrond te erkennen. Voedsel is geen keus!
3. Hoe kan minder beter zijn?

Minder kan betekenen dat je een stap terug doet, waardoor je rust en ruimte creëert, tijd wint om meer overzicht te krijgen, te veranderen en om andere waardevolle dingen te doen. We zien het in de sport, bij hockey, waarbij je je terugtrekt om het speelveld beter te overzien en je aanval beter uit te denken, en bij topspelers als Frenkie de Jong.
4. Anders designen:

Design thinking en de uitwerkingen daarvan hebben de afgelopen jaren een enorme vlucht genomen; de populariteit en toepassing ervan zijn gegroeid. Maar we komen er achter dat het ook beperkingen heeft; we beseffen dat met het centraal stellen van de gebruiker we ook belangrijke stakeholders buiten beschouwing laten. Sommige daarvan zijn niet eens 'menselijk', zoals de natuur. Moeten we om die reden ook niet verder uitwerking geven aan social design, waar deze partijen wel in onderlinge samenhang worden meegenomen? En moeten we geen 'stem' geven aan de natuur...? Zodat we bijvoorbeeld ook kunnen designen hoe een publieke ruimte als thuis voelt, voor iedereen die er verblijft....?

Andere uitwerkingen

Deze andere manier van kijken, denken en doen hebben geleid tot de overvloed aan creaties die we op de DDW hebben kunnen zien. We noemen er een aantal:

- het gebruik van organische grondstoffen, zoals de inzet van algen met hun CO2 reducerende eigenschap als kleurstof en voedingsingrediënt, van schimmels met hun snelgroeiende eigenschappen
- de toepassing van een pH-gevoelig kleurcodesysteem (Fresh Tag) op voedselverpakkingen. De kleur geeft real time aan of het product nog is te consumeren. Het kan bijdragen aan het terugdringen van de voedselverspilling

- een gecombineerd voedingssysteem, zoals we in de natuur ook zien, waarin we tegelijkertijd vissen kweken en planten laten groeien en de afvalstoffen (uitwerpselen) van vissen als meststof voor de planten worden gebruikt. Een systeem dat de Inca's al kenden
- het hergebruik van afvalstromen; zelfs het schaafsel dat overblijft bij het maken van klompen kan ingezet worden voor het maken van tal van producten
- rethinking plastics: het hergebruik van plastics bij het designen en maken van bijvoorbeeld meubelen
- een ring; niet met een diamant, maar met een klein bolletje, met daarin water en, jawel, een huisdier... een amoebe!
- verander de stad en zorg voor meer connectie tussen mens en natuur waardoor een betere verbinding tussen mensen ontstaat, ook tijdens werkactiviteiten
- een duurzaam huis met biolaminaat van korenbloemblaadjes, gras, marmoleum, aardappelzetmeel, lisdodde met wanden en panelen van mycelium, kurk, met daken en tuinen met kurk waarop planten groeien, met papier van algen, matrassen van natuurlijk latex, circulaire dakramen, tegels van bacteriën en steengruis, geluidwerende wanden van gerecycled jute, gerecycled hout
- een snel te bouwen huis: gemaakt in serie op de bouwplaats en te verplaatsen met een oplegger naar de plek waar het in gebruik zal worden genomen door de bewoners
- liquide woonconcepten voor de nomadische mens: de woning is op eenvoudige wijze aan te passen aan de bewoners en de activiteiten die zij ondernemen
- het gebruik van hitte voortkomend uit de micro-organismen die overblijven bij het kweken van paddenstoelen.

Een impressie van ervaringen

Om toch iets van de ervaring op papier te zetten, enkele persoonlijke ontdekkingen.

Luister naar je eigen toekomst

Stichting Encounter – Encounter#10

Door tijdelijk in het leven te stappen van een 80-plusser ervaren twee zestigers hoe hun toekomst eruit kan zien.

Wat is voor mij de essentie?

Het echt ervaren hoe iets is, is veel krachtiger dan te luisteren naar verhalen van anderen.

Op welke ideeën brengt mij dit?

Veel vernieuwingsinitiatieven lopen vast als het lastig wordt, gaan schuren met hoe we nu werken. Het idee van luisteren naar de toekomst kan heel krachtig zijn om in te zetten om die impasses te doorbreken en mensen echt aan boord te krijgen.

Het circulair warenhuis

Kringloopbedrijf het Warenhuis, PTSA, Buro bordo

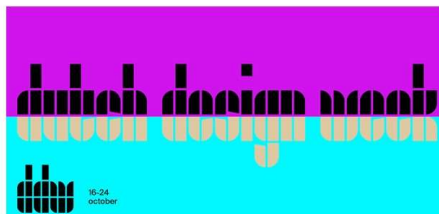
Kringloopwinkels hebben te maken met goederen die veel worden aangeboden maar weinig worden gevraagd en daardoor vaak alsnog worden vernietigd. De uitdaging aan drie designers om voor die goederen een nieuwe toepassing te ontwikkelen waardoor ze weer waardevol worden. Een voorbeeld: huishoudtextiel wordt veel ingeleverd en is vaak nog van heel goede kwaliteit, maar wordt bijna niet gevraagd. Van badstofhanddoeken heeft een designer een prachtige poef en loungebank gemaakt.

Wat is voor mij de essentie?

De waarde ontdekken en erkennen van waaruit een product of dienst allemaal is opgebouwd, of in zich heeft, zonder dit direct te verbinden aan de huidige functie.

Op welke ideeën brengt mij dit?

Het weer van stal halen van de brainstorm techniek SIT (systematic inventive thinking). SIT start bij wat er al is, welke fysieke of immateriële 'bouwstenen' er zijn in een product, dienst of organisatie. Dit is een krachtige denkwijze om eerst de waarde van wat er al is maximaal te ontdekken zonder meteen naar meer/anders/extra te gaan.

Hara Hachi Bu Village - Nederlandse miso

In een van de houten tuinhuisjes wordt trots gepresenteerd hoe bonen, in Nederland geteeld, gefermenteerd en gemalen worden. Na maanden is het product klaar en kan geproefd worden. Onmiskkenbaar miso, de dame achter de stand schrikt van de herkenning en bevestigt: "Ja, dit is eigenlijk Nederlandse miso".

Wat is voor mij de essentie?

Zonder veel nadenken kopen we miso die uiteraard uit Japan komt. Net zoals de sojasaus. Terwijl de risottorijst uit Italië komt en de schoenen en broek... geen idee eigenlijk. Maar beslist van de andere kant van de wereld.

Op welk idee brengt dit mij?

Bewuster kiezen. Miso kan prima uit Nederland komen. Ook mosterd, truien en managementboeken hoeven niet uit Frankrijk, IJsland en Amerika te komen. Dat kan allemaal prima van eigen bodem.

Enkele reclame affiches voor promoties in het jaar 2030. Kweekvlees op een stokje, 3D-geprint fruit en Brie van bonen.

Wat is voor mij de essentie?

Voorlopig moet 'nieuwe voeding' nog even op de oude lijken. De vorm van het stukje vlees is belangrijker voor de acceptatie dan de inhoud. Zolang het er maar uit ziet als een worstje, mag het opgebouwd zijn uit mycelium, zeewier, insecten, kikkererwten of uit een 3D-printer komen. Maar niet lang meer. Zoals de auto van nu helemaal niet meer op een paardenkoets lijkt, wordt er een deur geopend naar vrije creativiteit met voedingsvormen.

Op welk idee brengt dit mij?

Wat bepaalt het omslagpunt? Waaraan kan je dat herkennen?

Mocht je meer willen weten over de Yellow Cats, de bijeenkomsten en onderwerpen, of heb je vragen? [Klik hier voor meer informatie](#) of mail naar km@yellowcats.nl